

Oslo, 27. april 2022

HØRINGSUTTALELSE. FORSLAG TIL DIREKTIV FOR VIRKSOMHETERS AKTSOMHETSVURDERINGER FOR MENNESKERETTIGHETER, KLIMA OG MILJØ ("DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL ON CORPORATE SUSTAINABILITY DUE DILIGENCE AND AMENDING DIRECTIVE (EU) 2019/1937")

1 INNLEDNING

Vi viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 24. mars 2022 hvor departementet ber om innspill til EU-kommisjonens forslag til "Directive on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937" (heretter "**Direktivforslaget**"). Høringsfristen er 27. april 2022.

Direktivforslaget ble vedtatt av EU-kommisjonen 23. februar 2022, og skal behandles av Europaparlamentet og Rådet før endelig vedtakelse. Det er forventet at Direktivforslaget ferdigbehandles før sommeren. Dersom Direktivforslaget vedtas, vil medlemsstatene i EU og EØS ha plikt til å gjennomføre direktivforpliktelsene i norsk rett i løpet av to år fra vedtakelsesdatoen i EU.

Wikborg Rein Advokatfirma AS inngir med dette høringsuttalelse.

Overordnet, støtter Wikborg Rein direktivforslaget. Kjernen i forslaget er en plikt for visse, større, selskaper til å overholde sentrale menneskerettighets – og miljø standarder ved utøvelsen av sin virksomhet. Plikten følger av at Selskapene som omfattes av Direktivforslaget vil ha plikt til å utføre omfattende aktsomhetsvurderinger for menneskerettigheter, klima og miljø. For selskapene som omfattes av Direktivforslaget vil forpliktelsene etter omstendighetene kunne medføre betydelige administrative kostnader i forbindelse med overholdelse av forpliktelsene, samt risiko for økonomiske sanksjoner ved manglende overholdelse av forpliktelsene. Direktivforslaget innebærer etter Wikborg Reins mening en nødvendig ansvarliggjøring av selskapers innvirkning på menneskerettigheter og miljø, som gir uttrykk for rimelighetsbetraktninger: det er rimelig at selskaper som tjener penger på en virksomhet også bærer de økonomiske omkostningene ved virksomheten, herunder for skader som oppstår som følge av menneskerettighetsbrudd og brudd på miljøstandarder og for tiltak som reduserer risikoen for at slike skader inntreffer. Sett hen til stadige påminnelser om den dystre utviklingen i klodens klima og fortsatt menneskerettighetsbrudd i forbindelse med produksjon av varer og tjenester, er det behov for umiddelbare tiltak. De bærende hensynene bak direktivforslaget bør derfor ha bred oppslutning, både i sin alminnelighet og av de berørte selskapene.

Wikborg Rein mener det likevel er enkelte av Direktivforslagets bestemmelser som har en uheldig utforming, og at den foreslåtte reguleringen i Direktivforslagets artikkel 25 bør tas helt ut av forslaget eller gis en mer tilskåret ordlyd, se nærmere nedenfor avsnitt 2.

En generell kommentar er at det er et klart behov for en grundig prosess med å gjennomføre direktivet i norsk rett for å sikre at den norske reguleringen harmoniseres med gjeldende reguleringer i særlig åpenhetsloven, miljøinformasjonsloven, aksjelovene, men også annen lovgivning med mulig grenseflate mot Direktivforslagets regulering. Grenseflaten mot konkurranselovgivningen omtales uttrykkelig i Direktivforslagets artikkel 4 nr. 2. Overordnet er det avgjørende at gjennomføringen tilpasses norske forhold, og det norske selskapsrettslige landskapet som vil omgi reguleringen og som reguleringen nødvendigvis må tilpasses.

2 MERKNADER FRA WIKBORG REIN

2.1 Direktivforslagets kjerne

Oppsummert, er kjernen i kommisjonens forslag plikt for visse, nærmere angitte, selskaper til å utføre aktsomhetsvurderinger for menneskerettigheter, klima og miljø, ved å (i) integrere aktsomhetsvurderinger i selskapets styringsdokumenter ("policies"), (ii) identifisere aktuelle eller potensielle skadelige konsekvenser for menneskerettighetene og miljøet som oppstår som følge av selskapets virksomhet eller av virksomheten i datterselskaper, eller fra etablerte forretningsforbindelser i verdikjeden, (iii) forhindre og redusere potensielle skadelige konsekvenser for menneskerettighetene og miljøet, og stanse eller minimere omfanget av aktuelle, skadelige, innvirkninger av selskapets virksomhet på menneskerettigheter og miljø, (iv) etablere og opprettholde en klageprosedyre, (v) overvåke effektiviteten av retningslinjene for aktsomhetsvurderingene og tiltak etablert av selskapene for å sørge for overholdelse av direktivforpliktelsene og (vi) offentlig kommunisere aktsomhetsvurderingene.

Forslaget innebærer også en plikt for selskapene som omfattes til å vedta en plan for å sikre at selskapets forretningsmodell og strategi er forenlig med overgangen til en bærekraftig økonomi og med Parisavtalens 1,5° mål.

Forslaget innebærer videre en plikt for medlemsstatene til å etablere en tilsynsmyndighet som fører tilsyn med at selskapene overholder forpliktelsene nedfelt i den nasjonale lovgivningen som gjennomfører de foreslåtte direktivforpliktelsene. Med "nasjonal lovgivning" skal forstås lovgivningen i den staten selskapet har sitt registrerte forretningskontor (hovedkontor). Ved overtrødelse av forpliktelsene skal tilsynsmyndigheten etter forslaget kunne illegge administrative monetære sanksjoner basert på selskapets omsetning. I tillegg skal selskapene etter forslaget kunne holdes erstatningsansvarlige ved overtrødelse av plikten til å iverksette tiltak som forhindrer eller reduserer skadelig innvirkning på menneskerettigheter og miljø som følge av selskapets virksomhet og som er eller burde ha vært identifisert som ledd i aktsomhetsvurderinger.

Endelig innebærer forslaget særlige plikter for styremedlemmer og daglig leder ("directors"), jf. Direktivforslaget artikkel 25 og 26. For det **første** foreslås en generell plikt for styremedlemmer til å ta i betraktning konsekvensen av styrets beslutninger for bærekraftsanliggender, ("sustainability matters"), inkludert – hvor relevant – mulige konsekvenser for menneskerettigheter, klimaendringer og miljøkonsekvenser, i et kortsiktig, medium og langsiktig perspektiv. For det **andre** skal medlemsstatene ha plikt til å sørge for at eksisterende lovgivning om konsekvenser av brudd på styremedlemmers plikter omfatter overtrødelse av den nevnte plikten til å ta i betraktning bærekraftsanliggender. For det **tredje** går forslaget ut på en plikt for medlemsstatene til å sørge for at styremedlemmene ("directors") er ansvarlige for å etablere og følge opp de foreslåtte forpliktelsene for selskapene til å foreta aktsomhetsvurderinger osv., herunder styremedlemmenes plikt til å vurdere relevante innspill fra interessegrupper og organisasjoner. For det **fjerde** går forslaget ut på en plikt for medlemsstatene til å sørge for at styremedlemmene ("directors") tar grep for å tilpasse selskapets strategi slik at denne tar i betraktning aktuelle og potensielle negative innvirkninger av selskapets (og datterselskaper/etablerte

forretningsforbindelsers) virksomhet på menneskerettigheter og miljø som er identifisert, samt tiltak for å forhindre og redusere negative konsekvenser av selskapets (eller datterselskapers/etablerte forretningsforbindelsers) virksomhet for menneskerettigheter og miljøet.

2.2 Artikkel 2 og 3. Direktivforslagets anvendelsesområde

Direktivforslaget omfatter i tillegg til enkelte, særlig angitte, finansinstitusjoner, blant annet følgende 3 hovedgrupper av private – og offentlige aksjeselskaper (heretter sammen "**Aksjeselskaper**"):

- Aksjeselskaper etablert under lovgivningen i en medlemsstat med flere enn 500 ansatte og global omsetning på mer enn EUR 150 millioner i sist regnskapsår;
- Aksjeselskaper etablert under lovgivningen i en medlemsstat med mer flere enn 250 ansatte og global omsetning på mer enn EUR 40 millioner i sist regnskapsår forutsatt at minst halvparten av omsetningen ble generert i visse, angitte, sektorer (herunder for eksempel tekstil, lær, klær, sko, landbruk, skogbruk, fiskeri, matproduksjon, mineralutvinning);
- Aksjeselskaper etablert under lovgivningen i et tredjeland som enten hadde en omsetning innenfor EU/EØS på mer enn EUR 150 millioner i sist regnskapsår eller hadde en omsetning på mer enn EUR 40 innenfor EU/EØS og minst halvparten av omsetningen globalt ble generert innenfor visse angitte sektorer.

Fra et norsk lovgiverståsted er det relevant at Direktivforslagets anvendelsesområde i utgangspunktet er snevrere enn åpenhetslovens. Åpenhetsloven gjelder for "større virksomheter" slik definert i åpenhetsloven § 3 og er ikke begrenset til visse sektorer. Wikborg Rein mener direktivets anvendelsesområde, i det minste ved gjennomføringen av Direktivforslaget i norsk rett, bør være sammenfallende med åpenhetslovens. Det vil bidra til å støtte opp under Direktivforslagets formål, samt – i det minste fra et norsk ståsted – bidra til enhetlig regulering og i større grad et såkalt "levelled playing field".

2.3 Artikkel 5 flg. Aktsomhetsvurderingenes omfang

Wikborg Rein bemerker at det nærmere innholdet i selskapenes system for aktsomhetsvurderinger, implementering av systemet og oppfølging ikke presiseres i Direktivforslaget, dette i motsetning til for eksempel reguleringen i åpenhetsloven § 4 annet ledd som bl.a. angir et proporsjonalitetsprinsipp. Wikborg Rein mener at direktivet bør innføre et tilsvarende proporsjonalitetsprinsipp fordi det vil gi selskapene økt forutsigbarhet med hensyn til sine forpliktelser og hva som skal til for å overholde disse.

Etter Direktivforslagets artikkel 5 nr. 1 (c) omfatter plikten til å utføre aktsomhetsvurderinger også selskapets etablerte forretningsforbindelser ("established business relationships"). Uttrykket "established business relationships" defineres i Direktivforslaget artikkel 3 (e) og (f) som enheter som (i) selskapet har en forretningsavtale med *eller* (ii) som selskapet yter finansiering, forsikring eller reassuranse til *eller* (iii) har virksomhet forbundet med selskapets produkter eller tjenester eller som opptrer på selskapets vegne, og som i tillegg til å oppfylle (i), (ii) eller (iii) forventes å være varige med hensyn til intensitet og tidsmessig og som ikke representerer en ubetydelig eller underordnet ledd i verdikjeden.

Uttrykket etablerte forretningsforbindelser er en nyskapning som medfører en begrensning som verken er å finne i UNGP eller OECD's retningslinjer for flernasjonale selskaper. Denne begrensningen skaper en klar risiko for at fokuset for aktsomhetsvurderinger flyttes fra hvor de største risikoene og (aktuelle eller potensielle) skadelige konsekvenser for menneskerettighetene og miljøet er/kan være til en vurderingen av hvorvidt en forretningsforbindelse kan anses som etablert eller ikke. Dette er i strid med den praksis som har utviklet seg på grunnlag de ledende globale standardene for næringslivets menneskerettighetsansvar etter UNGP og OECDs retningslinjer. Åpenhetslovens bestemmelser om aktsomhetsvurderinger inneholder ingen slike begrensninger.

Wikborg Rein kan ikke se at avgrensingen er velbegrunnet og frykter at begrensingen delvis kan undergrave formålet med direktivet.

2.4 Artikkel 20 og 22. Administrative sanksjoner og erstatningsansvar

Etter Direktivforslaget skal medlemsstatene etablere en tilsynsmyndighet som skal føre tilsyn med overholdelse av forpliktelsene som tas inn i den nasjonale lovgivningen i samsvar med direktivet. Etter Direktivforslaget artikkel 20 skal overtredelse av forpliktelsene, slik vi forstår reguleringen, kunne sanksjoneres administrativt i form av overtredelsesgebyr, fastsatt på grunnlag av selskapets omsetning. Wikborg Rein mener det bør settes et tak for slike administrative sanksjoner.

Etter Direktivforslaget artikkel 22 skal overtredelse av de foreslåtte pliktene i artikkel 7 og 8 gi grunnlag for erstatningsansvar for selskapet forutsatt at overtredelsen fører til at en negativ innvirkning som burde ha vært identifisert, unngått, redusert, brakt til opphør eller omfanget redusert gjennom passende tiltak oppstilt i artikkel 7 og 8, faktisk inntraff og førte til skade. Wikborg Rein bemerker at erstatningsansvar bidrar til ansvarliggjøring av selskapene, og antas å kunne ha preventiv og reparativ virkning. Wikborg Rein støtter derfor den foreslåtte reguleringen. Wikborg Rein mener de alminnelige søksmålsvilkårene vil redusere risikoen for ubegrunnede søksmål.

Wikborg Rein mener selskapets erstatningsansvar gjør forslaget til artikkel 25 om erstatningsansvar for styremedlemmer overflødig, og at dette bør tas ut av Direktivforslaget.

2.5 Artikkel 25 og artikkel 26. Styremedlemmers ("directors") plikter og ansvar

Direktivforslaget artikkel 25 har overskriften "Directors' duty of care", og har følgende ordlyd:

1. *Member States shall ensure that, when fulfilling their duty to act in the best interest of the company, directors of companies referred to in Article 2(1) take into account the consequences of their decisions for sustainability matters, including, where applicable, human rights, climate change and environmental consequences, including in the short, medium and long term.*
2. *Member States shall ensure that their laws, regulations and administrative provisions providing for a breach of directors' duties apply also to the provisions of this Article.*

Uttrykket "director" defineres i Direktivforslaget artikkel 3 (o) som ethvert medlem av selskapets forvaltnings, ledelses eller tilsynsorgan. Wikborg Rein antar at "director" fra et norsk ståsted omfatter styremedlemmer og daglig leder. I forbindelse med en eventuell gjennomføring i norsk rett vil det være svært viktig at det fremkommer entydig hvilke personer som anses som "director" i norsk sammenheng.

Den foreslåtte Direktivbestemmelsen i artikkel 25 berører en sentral del av styrets og daglig leders forvaltningsplikter. Forutsatt at den inngår i det endelige direktivet, vil en innlemmelse i norsk rett kreve endringer i aksje- og allmennaksjeloven og at en ny regel harmoniseres med aksjelovgivningens system og regler for eierstyring- og selskapsledelse.

Wikborg Rein støtter ikke Direktivforslagets artikkel 25. Nedenfor i dette avsnittet begrunner vi vårt standpunkt nærmere. Innledningsvis bemerkes det at den foreslåtte reguleringen i artikkel 25 kommer i tillegg til Direktivforslagets artikkel 26 som (i) pålegger styremedlemmene og daglig leder ansvar for å få på plass og føre tilsyn med elementene som inngår i Direktivforslagets aktsomhetsvurdering listet opp i artikkel 4, herunder særlig retningslinjer for aktsomhetsvurderingen som det refereres til i artikkel 5, på grunnlag av relevante innspill fra berørte parter og organisasjoner, og som (ii) pålegger styremedlemmene og daglig leder å ta skritt for å tilpasse selskapets strategi slik at den tar i betraktning faktiske og potensielle skadelige innvirkninger for menneskerettigheter og miljø identifisert i samsvar med Direktivforslaget artikkel 6 og tiltak iverksatt etter Direktivforslaget artikkel 7 til 9.

Wikborg Rein støtter Direktivforslagets artikkel 26, men mener som nevnt at Direktivforslaget artikkel 25 bør sløyfes.

Bakgrunnen for vår kritikk av forslaget til artikkel 25 er selskapsinteressen som generell og overordnet forvaltningsnorm for styret og daglig leder, og den funksjonen selskapsinteressen spiller ved styrets og daglig leders forvaltning av selskapet. Selskapsinteressen er selskapets "vilje". Som overordnet forvaltningsnorm avgrenser selskapsinteressen forhold som er relevant for styret og daglig leder å ta i betraktning ved forvaltningen av selskapet, mot forhold som ikke er relevante og som det derfor er forbudt for styremedlemmene og daglig leder å ta i betraktning. Forhold eller hensyn som ikke kan føres tilbake til selskapsinteressen, er utenforliggende og styremedlemmene og daglig leder kan holdes ansvarlig for å ha vektlagt slike hensyn. Styrets og daglig leders plikt til å forvalte selskapet i samsvar med selskapsinteressen følger av det grunnleggende utgangspunktet om aksjeselskaper som selvstendig juridisk person, som er bærer av en selvstendig selskapsvilje adskilt fra aksjeeierne og styremedlemmenes særinteresser. Plikten til å forvalte selskapet ut fra selskapsinteressen er uttrykk for en lojalitetsplikt for styret og daglig leder, i det disse til enhver tid har plikt til å opptre lojalt mot selskapsinteressen.

Uttrykket "selskapsinteressen" er ikke legaldefinert i norsk rett. Selskapsinteressen er tvert imot et dynamisk begrep, som det hører under styret til enhver tid å fastlegge ut fra den konkrete beslutningssituasjon sett til selskapets vedtektsfestede formål, selskapets egenart og praksis. Domstolene er i samsvar med praksis forsiktige med å overprøve styrets konkrete vurdering av selskapsinteressen.¹

Det må uten videre anses som klart at styret og daglig leder som generelt utgangspunkt har anledning til å vurdere bærekraftshensyn som ledd i en beslutning på selskapets vegne, med mindre styret/daglig leder har blitt instruert om noe av annet av generalforsamlingen eller annet fremgår av selskapets vedtekter.

I norsk aksjelovgivning er det ikke gitt uttrykkelige regler om en særlig omsorgsplikt (duty of care) for styremedlemmer. Dette i motsetning til for eksempel den engelske companies act section 174 som fastslår at "[a] director of a company must exercise reasonable care, skill and diligence". Det er etter vårt syn likevel ikke tvilsomt at styremedlemmer/daglig leder også under norsk rett har en generell omsorgs – eller aktsomhetsplikt *overfor selskapet*.

Endelig er det relevant har styremedlemmer etter norsk og fremmed plikt til å forvalte selskapet i samsvar med den til enhver tid gjeldende rammelovgivningen.

De grunnleggende rettslige forholdene som påpekes ovenfor, utgjør bakteppet når hensiktsmessigheten av den foreslåtte reguleringen i Direktivforslaget artikkel 25 skal vurderes.

Det kan for det **første** innvendes mot Direktivforslagets artikkel 25 at styremedlemmers og daglig leders plikt til å opptre i samsvar med selskapsinteressen er helt generell, og gjelder ved enhver beslutning eller handling på selskapets vegne. Den foreslåtte bestemmelsen i artikkel 25 nr. 1 knytter seg til enhver situasjon hvor styremedlemmer og daglig leder opptre i selskapets interesse, og innebærer derfor en generell plikt for styret og daglig leder til å vurdere "*sustainability matters, including, where applicable, human rights, climate change and environmental consequences, including in the short, medium and long term*" i forbindelse med enhver beslutning og handling for selskapet. Styrets og daglig leders plikt er med andre ord ikke begrenset til å gjelde visse typer beslutninger, som for eksempel beslutninger om forretningsplaner, vedtakelse av strategier, omlegging av produksjonslinjer, inngåelse av visse kontrakter, eller lignende. Den oppstiller i stedet et alminnelig krav til styrets beslutningsgrunnlag, som fører til at bestemmelsen er uproporsjonal og innebærer en risiko for ubegrunnede og aktivistiske

¹ Se for eksempel Rt. 2013 s. 241 avsnitt 49.

søksmål mot styremedlemmer og daglig leder personlig. Medlemslandene skal således etter artikkel 25. nr. 2 ha plikt til å gjennomføre ansvarsbestemmelser, som innebærer at styremedlemmer skal kunne holdes personlig erstatningsansvarlig for tap som oppstår som følge av overtredelse av plikten. Som følge av risikoen for ansvar eller for muligheten for at søksmål vil bli gjort gjeldende, vil styremedlemmer og daglig leder i praksis være tvunget til å dokumentere at de har gjort vurderinger i samsvar med artikkel 25 nr. 1 i forbindelse med enhver beslutning og handling på selskapets vegne. Den foreslåtte plikten er mot denne bakgrunn – sett hen til mulige gevinster for menneskerettigheter, klima og miljø, det er grunn til tro at kan oppnås som følge av plikten –uproporsjonal. Wikborg Rein kan således ikke se at det sentrale formålet med direktivet, som er å sørge for at selskapene overholder sentrale menneskerettighet- og miljøstandarder, i vesentlig grad styrkes med den foreslåtte bestemmelsen om styrets plikter og ansvar i artikkel 25. For det første vil selskapene kunne sanksjoneres ved overtredelse av Direktivforslagets forpliktelser, jf. Direktivforslagets artikkel 20 og 22. Videre, vil styret og daglig leder være ansvarlig etter Direktivforslagets artikkel 26 for selskapets overholdelse av de sentrale direktivforpliktelsene. Ansvar for styremedlemmer og daglig leder er alltid resultat av pliktbrudd, og Wikborg Rein antar styremedlemmer og daglig leder etter omstendighetene også kan holdes ansvarlig etter aksjelovgivningens alminnelige bestemmelser ved brudd på de foreslåtte forpliktelsen i artikkel 26.

Den foreslåtte forpliktelsen bryter også med hva som hittil har vært innholdet i styrets omsorgs – eller aktsomhetsforpliktelser, i det den foreslåtte forpliktelsen ikke gjelder ivaretagelse av selskapsinteressen men i stedet ivaretagelse av visse, angitte, utenforliggende interesser (bærekraftsforhold). Etter Wikborg Reins oppfatning gjør det at gjeldende materielle og formelle ansvarsbestemmelser i aksjelovene § 17-1 flg. passer dårlig som grunnlag for erstatningsansvar for styremedlemmene ved overtredelse av de foreslåtte pliktene.

For det **andre** går den foreslåtte plikten kun ut på en plikt til å *vurdere* bærekraftsforhold ("sustainability matters"). Speilbildet av plikten er at overtredelse av plikten skal kunne gi grunnlag for personlig erstatningsansvar for styremedlemmer og daglig leder. Erstatningsansvar etter aksjelovene § 17-1 forutsetter at styremedlemmer og daglig leder har opptrådt uforsvarlig, og det er eventuelt fraværet av en *forsvarlig vurdering* av bærekraftsforhold som kan utgjøre ansvarsgrunnlag. *Feilvurderinger* vil på den annen side etter norsk rett ikke kunne begrunne ansvar, forutsatt altså at vurderingen er gjort på et forsvarlig grunnlag. Det følger av disse grunnleggende utgangspunktene at eventuelt personlig erstatningsansvar for styremedlemmer og daglig leder på grunnlag av unnlatt eller mangelfull vurdering av bærekraftsforhold vil forutsette svært krevende årsaksvurderinger: erstatningsansvar forutsetter et økonomisk tap for en skadelidt, og at det er årsakssammenheng mellom pliktbruddet (mangelfull vurdering av bærekraftsforhold) og det økonomiske tapet. Ansvar på grunnlag av overtredelse av artikkel 25 vil således forutsette at det føres bevis for at styrets enten overhodet ikke har vurdert bærekraftsforhold eller at en foretatt vurdering er mangelfull, og– dersom dette bevistemaet er oppfylt – at styret ville ha truffet en annen beslutning dersom styret hadde vurdert eller vurdert på et bredere grunnlag, beslutningens bærekraftsvirkninger. Bevistemaet forutsetter med andre ord at det kan føres bevis for et alternativt og svært hypotetisk hendelsesforløp. Wikborg Rein mener dette taler mot den foreslåtte reguleringen i Direktivforslagets artikkel 25.

For det **tredje** vil en skadelidt aldri ha krav på å få erstattet skaden mer enn gang. Wikborg Rein går derfor ut fra at ansvar for styremedlemmer og daglig leder etter den foreslåtte bestemmelsen vil inntre ved siden av selskapets ansvar etter artikkel 22, og slik at selskapet og styremedlemmene vil være solidarisk ansvarlige for samme skade. Selskapet vil i praksis være forsikret mot ansvaret, og det er etter dette vanskelig å se at personlig erstatningsansvar for styremedlemmer og daglig leder i særlig grad bidrar til å styrke skadelidtes vern.

Samlet sett vil den foreslåtte plikten i artikkel 25 nr. 1 kunne bidra til radikalt å redusere effektiviteten av selskapets beslutningsprosesser. Styremedlemmer vil til en viss grad være beskyttet mot ubegrunnede gjennom de alminnelige søksmålsreglene. Det er likevel grunn til å tro at risikoen for ubegrunnede og aktivistiske søksmål vil virke inn på forsikringspremien for såkalte

styreansvarsforsikringer. Disse er allerede svært kostbare for selskapene. Sett hen til mulig gevinster som følge av forslaget mener Wikborg Rein den foreslåtte bestemmelsen i artikkel 25 bør tas ut av forslaget. Alternativt at forslaget i det minste forankres i hensyn til styrking av menneskerettighetene og miljøet, utover det som følger av direktivets forpliktelser for øvrig. Wikborg Rein kan ikke se at dette er gjort.

Det føyes til at Wikborg Rein antar at styremedlemmer og daglig leder i norske selskaper uansett vurderer mulige bærekraftsvirkninger av større beslutninger som *etter sin art* kan ha negative konsekvenser for menneskerettigheter, klima og miljø, og at risikoen for å bli møtt med erstatningskrav fra aksjeeiere og kreditorer der en beslutning på selskapets vegne *har påført* slike interesser skade med påfølgende erstatningsansvar for selskapet gjør at styremedlemmer og daglig leder allerede i dag gjør slike vurderinger der det er relevant.

Hedvig Bugge Reiersen (sign.)

Elisabeth Roscher (sign.)